

Gledišče. A. Drama. V lanskí oktoobrski številki našega lista je objavljen seznam tistih iger, ki naj bi prišle tekom sezone na oder. Sezona je minila in zdaj nam preostaje, da naredimo splošen obračun z lanskim repertoarjem. Nič manj ko 42 iger se nam je obetalo, a nič več ko 20 izmed napovedanih se je uprizorilo. Program je nudil kaj pestro sliko dramske literature raznih narodov. Poleg 7 izvirnih domačih dram so se napovedala bolj ali manj znamenita dela iz slovanskih in drugih slovstev; le žal, da je za nekatere stvari, kakor za Sofoklejevo „Antigono“, Ibsenove „Stebre družbe“, Zolovega „Ubijača“, obe Thomovi komediji „Lokalna železnica“ in „Morala“, Medvedovega „Kacijanarja“ in Svobodovo „Grčo“ obljuba ostala le — obljuba. Bolje je manj obetati, a več nuditi; tako se vsaj izognemo znanemu očitku, ki velja tistemu, ki več obeta, nego more dati.

Znano je, v kako neugodnem položaju se je nahajala naša lanska drama; bila je kakor pastorka poleg svojih pevskih sestic, opere in zlasti operete. Kljub temu so se uprizorile nekatere dobre stvari, ki so tudi v umetniškem pogledu častno uspеле; omenim naj kar prvo dramo, ki se je ž njo pričela sezona, Michaelisova „Revolucijska svatba“; dalje Šubertova „Žetev“, Echegarayev „Galeotto“, Kristanov „Kato Vranković“, Somerset-Manghanov „Sebastijan“, Zapoljske „Morala gospe Dulske“, Braccovi „Izgubljeni v temi“, Kadelburg-Presberjev „Črni madež“ in končno Sket-Špicarjeva „Miklova Zala“; slednja igra bi bila pri skrbnejši režiji in resnejši vnemi igralcev lahko dosti bolje uspela. Seveda je nekaj iger tudi propadlo; omenjen bodi tu še enkrat nesrečni „Julij Cezar“, čigar uprizoritev je bila prava „va banque“ igra, in Zagažen-Novakov „Strup“. Čudil sem se, da so baš to sicer izvirno delo spravili na oder; tako vsiljivo tendenčna igra kvari celo srednje dobri okus in vtisk drame je bil tak, da nisi vedel, ali bi jo smatral za pretirano protialkoholno resnost ali za nameravano karikaturu.

V „Slov. Narodu“ z dne 14. februarja l. 1900., št. 36. sem čital naslednje vrstice izpod peresa tedanjega glediškega poročevalca — „a“ —: „Gledišče sijajno razsvetljeno in napolnjeno do zadnjega prostorčka. V parterju so stali stoli. — Tako! Sedaj stojimo pred novim tisočem! Praznovali ga bomo gotovo slavnejše, saj bo do takrat stopilo naše gledišče še na višjo stopnjo. Njega napredek je očividен. A v napredku je bodočnost in moč!“ — Vznese besede ob proslavi prve tisočice slovenskih predstav! Bilo je to 13. februarja leta 1900., ko je Dramatično društvo doseglo prvo tisočico svojih predstav. Tedanja intendantca je proslavila ta redni dogodek s ciklom treh slavnostnih predstav. Prvi večer je obsegal program 7 točk, dramatskih, pevskih in godbenih; drugi večer, 16. februarja, se je pela Smetanova opera „Dalibor“, za tretji večer pa je bil izprva določen Jurčičev „Tugomer“; a ker ga vlada ni dovolila, so mislili na Shakespearovega „Hamleta“ z g. Borštnikom v glavni vlogi; a tudi to se ni dalo izvesti. Tako so uprizorili tedaj kot tretjo slavnostno predstavo Govekarjeve „Rokovnjače“. Celih 33 let — eno življensko dobo — je trebalo, da je slovenska Talija praznovala svojo prvo tisočnico. Prorokovanje tedanjega poročevalca se je vsaj deloma izpolnilo — po preteku 10 let smo dospeli do drugega tisoča. Zanimiva bi bila retrospektivna študija o zadnjem desetletju

našega gledišča; a tesni okvir teh glediških poročil ne dopušča, da bi se tu temeljito razmotrivalo o tej pomembni dobi našega kulturnega pokreta. Veseli nas dejstvo, da smo v desetih letih v tem pogledu toliko napredovali, kakor prej komaj v triintridesetih. Da bi pri tem napredovanju le še vnaprej ostalo!

Letos se je uprizorilo 129 predstav — pač najvišje število za eno sezono — in če se v tem razmerju nadaljuje, utegnemo že čez 8 let dočakati novo tisočico. Sicer se letos na ta dogodek — iz meni neznanih razlogov — ni polagala posebna važnost. Smatram namreč za potrebno, da se vsaka ugodna prilika — in taka je bila ravno sedaj — porabi v to, da se v občinstvu osveži ali, če treba, zopet oživi zanimanje za dramo. Da pa to zanimanje peša, menim, da ni treba še enkrat poudarjati. Seveda je za slavnostne prireditve treba tudi slavnostne ubranosti vseh činiteljev, ki prihajajo tu v poštev: glediškega vodstva, igralskega osebja in kar je glavno, slavnega občinstva. Slavnost brez ubranosti, brez navdušenosti bi bila — hlimba.

V tej smeri ko doslej se bo razvijalo naše gledišče v dogledni bodočnosti. Zakaj stožer, okrog katerega se vrtil obstanek naše pozornice, je — denar. Blagajna je tisti vir, ki daje podjetju življenskih sil. Samo žal, da je tudi že pri nas, kakor drugod, občinstvo vobče izgubilo zmisel za umetniško umevanje gledišča; da išče v njem predvsem lahkotne zabave in ščegetavega razvedrila. Odkar se je udomačila burkasta pavlihijada in je občinstvo okusilo omledno slast dunajske operete, se resna Talija s pozorišča vedno bolj umika. Kakor se giblje ves zgodovinski razvoj v valoviti črti, tako ima tudi gledišče svoje valovanje. Sedaj upadamo, bliža se oseka. Da bi se le kmalu pojavila plima!

W.

B. Opera in opereta. Podrobnemu poročilu o dramskih predstavah moremo dodati o operi in opereti — le sumaričen pregled. V minuli sezoni je bilo 30 opernih predstav; uprizorilo se je 8 oper, med temi tri novitete: Risto Savinova „Lepa Vida“ (trikrat), d' Albertova „Nižina“ (petkrat) in Goldmarkova „Sabska kraljica“ (trikrat). Po trikrat so se pele Wagnerjev „Lohengrin“, Puccinijeva „Madame Butterfly“, štirikrat smo slišali Puccinijevo „Tosco“ in Verdijevega „Trubadurja“. Primijero „Trubadurja“ si je izbral prvi tenorist naše opere g. Fiala za svojo benefično predstav (19. febr.); kot gost pa se je odlikoval v sijajno uspelem „Trubadurju“ g. Marko Vušković iz Zagreba. Primijera „Sabske kraljice“, najtežje opere vsega repertoarja, se je vršila (27. marca) na korist primadone gospe Lili Nordgarlove z novimi dekoracijami in kostumi.

Posebno ugodne so bile razmere za opereto. Bilo je 46 operetnih predstav, in uprizorilo se je 10 operet, med temi šestero novitet. Po desetkrat smo videli Fallovo „Dolarsko princeso“ in Jarnovo „Logarjevo Kristo“, sedemkrat nas je zabavala Fallova „Ločena žena“, petkrat smo slišali Eyslerjevo „Umetniško kri“, po štirikrat Straufov „Valčkov čar“ in Lehárjevega „Piskrovezca“, trikrat pa „Mam'zelle Nitouche“. „Piskrovezca“ si je izbrala subreta gdč. Jožica Hadrbolečeva za svoj častni večer (15. febr.) in je pokazala, kakor vedno, svojo odlično pevsko in igralsko zmožnost. 3. marca se je vprizorila Suppéjeva opereta „Donna Juanitta“ na korist kapelniku g. Hil. Benišku, ki deluje požrtvovalno pri slov. gledišču že šestnajst let. — Z lepim gmotnim uspehom v prid dijaški „Domovini“ se je vršila predstava (19. in 20. marca) Offenbachovih operet: „Soproog pred durmi“ in „Zaroka pri svetilkah“, v katerih so gostovale gdč. Iva Hrastova (nastopila 11. jan. tudi v „Dolarski princesi“), gdč. Pipa Tavčarjeva in gdč. Mira Zupančeva. — Opereta je vedno napolnila gledišče, in tako se je končala sezona — brez deficita. — e —.